

238. 5. Тартаковская И.Н. Маскулинность и глобальный гендерный порядок. [Электронный ресурс] <http://www.gender.ru/pages/resources/publications/common/2006/01/32.php>.

*Єфімов Є.О.
м. Харків, Україна*

ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ОІВ, ЯКІ СТВОРЕНІ ЗА ДЕРЖАВНИМ ДОГОВОРОМ

Проблема визначення правової охорони об'єктів інтелектуальної власності (далі – ОІВ), створених при виконанні робіт за державними контрактами (за рахунок або із залученням бюджетних коштів), є досить актуальною на сьогоднішній день. Це пов'язано, в першу чергу, з необхідністю визначення правового статусу суб'єктів, що створюють подібні розробки, визначення процедури оформлення прав, а також визначення правових механізмів подальшого залучення таких результатів творчої діяльності в господарський оборот.

На сьогоднішній день чинне українське законодавство в якості основних суб'єктів, носіїв майнових прав на ОІВ, виділяє: фізичних осіб – автор, винахідник, творець – творчою працею, що створили ОІВ та інших осіб, яким автор надав або передав право на ОІВ за договором або в силу закону. До другої категорії суб'єктів відносяться: спадкоємці – особи, які отримали права від автора в силу закону чи за заповітом; правонаступники – фізичні та юридичні особи, які придбали права на зазначені ОІВ відповідно до договору про передачу виключних майнових прав або в силу закону; роботодавець – особа, яка має право на ОІВ, створений за трудовим договором (контрактом) та замовник – фізична або юридична особа, яка має майнові права на ОІВ (об'єкти авторського права), створені за договором про створення і використання ОІВ на замовлення. У відношенні секретних ОІВ (винаходів, корисних моделей) основними суб'єктами, що володіють майновими правами на них, є правовласники патенту на секретний винахід (корисну модель) – фізична або юридична особа. Використання зазначених секретних винаходів або корисних моделей здійснюється з дотриманням вимог Закону України «Про державну таємницю» (3856-12) та за погодженням із Державним експертом [3].

Ще в якості інших суб'єктів, які можуть придбати права на ОІВ за договором або законом, можна віднести і державу Україна, яка діє у цивільних відносинах на рівних правах з іншими учасниками цих відносин (ст. 167 Цивільного кодексу України, далі – ЦКУ). Ця форма участі здійснюється через органи державної влади у межах їх компетенції, встановленої законом (ч. 1 ст. 170 ЦКУ). На приклад, щодо використання винаходів (корисних моделей), з метою забезпечення здоров'я населення, оборони держави, екологічної безпеки та інших інтересів суспільства Кабінет Міністрів України може дозволити використання запатентованого винаходу (корисної моделі) визначеній ним особі без згоди власника патенту у разі його безпідставної відмови у видачі ліцензії на використання винаходу (корисної моделі). При цьому Кабінет міністрів повинен враховувати: дозвіл на таке використання надається виходячи з конкретних обставин; обсяг і тривалість такого використання визначаються метою наданого дозволу; дозвіл на таке використання не позбавляє власника патенту права надавати дозволи на використання винаходу (корисної моделі); право на таке використання не передається, крім випадку, коли воно передається разом з тією частиною підприємства чи ділової практики, в якій здійснюється це використання; використання дозволяється переважно для забезпечення потреб внутрішнього ринку; про надання дозволу на використання винаходу (корисної моделі) власнику патенту надсилається повідомлення одразу, як це стане практично можливим; дозвіл на використання відміняється, якщо перестають існувати обставини, через які його видано; власнику патенту сплачується адекватна

компенсація відповідно до економічної цінності винаходу (корисної моделі) (ч. 3 ст. 30 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі») [3].

Як видно з цього прикладу держава Україна, в особі відповідних державних органів, виступає користувачем ОІВ, а не правовласником.

Тепер уявімо ситуацію, коли якою-небудь юридичною особою-резидентом за дорученням державного органу та за рахунок бюджетних коштів створюється технологія, в якій закладені об'єкти права інтелектуальної власності. У сторін виникає питання – як оформити їх відносини, як визначити правовий статус ОІВ, створених за договором, хто має право розпоряджатися цими об'єктами, кому і в якому розмірі виплачується винагорода і т.д.

Проаналізуємо, як ці питання відображені в законодавстві Російської Федерації для того, щоб можна було б перейняти і, відповідно, закріпити в нормативно-правових актах нашої держави.

Основні положення правового статусу суб'єктів правовідносин, в тому числі держави, при обороті ОІВ регламентовані частиною IV Цивільного кодексу Російської Федерації (далі – ЦК РФ). Тому права держави на ОІВ визначаються виходячи з положень цивільного законодавства [8].

Згідно ст.ст. 1298 і 1373 ГК РФ, за загальним правилом, виключні майнові права на твір науки, літератури чи мистецтва і на винахід, корисну модель або промисловий зразок, створені при виконанні робіт щодо державного чи муніципальних контрактом для державних або муніципальних потреб належать організації, що виконує державний або муніципальний контракт (виконавцю), якщо державним або муніципальним контрактом не передбачене що це право належить Російській Федерації, суб'єкту Російської Федерації або муніципального утворення, від імені яких виступає державний чи муніципальний замовник, або спільно виконавцю та Російській Федерації, виконавцю і суб'єкту Російської Федерації або виконавцю і муніципальному утворенню.

Якщо ж у державному або муніципальному контракті прописано, що виключні майнові права на об'єкт авторського права і на об'єкт промислової власності належить державному замовнику, то виконавець зобов'язаний погодити та надати зазначені права іншій стороні, що ж стосується права на одержання патенту на винахід, корисну модель або промисловий зразок, то державний замовник має право скористатися цим правом протягом шести місяців з дня його письмового повідомлення виконавцем про отримання результату інтелектуальної діяльності, здатного до правової охорони в якості винаходу, корисної моделі чи промислового зразка. Якщо протягом зазначеного строку державний чи муніципальний замовник не подасть заявку, право на одержання патенту належить виконавцю. Процес передачі майнових прав на твір здійснюється шляхом укладення відповідних договорів зі своїми працівниками і третіми особами придбати всі права на твір або забезпечити їх придбання для передачі відповідно державному замовнику.

Якщо в державному або муніципальному контракті виключне право на твір науки, літератури чи мистецтва належить спільно виконавцю та державному замовнику, а щодо об'єктів права промислової власності – патент на винахід, корисну модель, промисловий зразок отриманий спільно на ім'я виконавця та державного замовника, то державний чи муніципальний замовник вправі надати безоплатну просту (невиключну) ліцензію на використання такого твору науки, літератури чи мистецтва, таких винаходу, корисної моделі або промислового зразка в цілях виконання робіт або здійснення поставок продукції для державних або муніципальних потреб, повідомивши про це виконавця (ч. 4 ст. 1298 ЦК РФ і ч. 5 ст. 1373 ГК РФ).

Працівник, виключні майнові права на твір якого перейшли до виконавця, має право на винагороду (ч. 5 ст. 1298 ЦК РФ). Такими ж правами володіє автор винаходу, корисної моделі, промислового зразка не є патентовласником, виключні майнові права якого передані виконавцю. Розмір і порядок виплати винагороди визначається договором між працівником і виконавцем державного (муніципального) контракту (ч. 7 ст. 1373 ГК РФ) [7].

В Україні на сьогоднішній день чинне законодавство не передбачає подібний порядок взаємовідносин щодо визначення правового статусу ОІВ між державним замовником і виконавцем при виконанні державного контракту. Як зауважив старший науковий співробітник Центрального науково-дослідного інституту озброєння та військової техніки ЗС України Комаров В.А. – що стосується українських законів, то вони містять норми, не узгоджені між собою [9]. Ілюстрацією до цього є закон України «Про державне оборонне замовлення» від 3 березня 1999 року № 464-XIV, у редакції Закону України 23 вересня 2010 року № 2560-VI, де в частині 2 статті 9 визначено, що володіння, розпорядження та використання, у тому числі на умовах оренди, об'єктів, продукції та потужностей, створених в результаті виконання оборонного замовлення, здійснюється в порядку, визначеному законодавством України, з додержанням зобов'язань щодо охорони прав на створені об'єкти права інтелектуальної власності [6]. А чинне законодавство України у сфері інтелектуальної власності визначає правову охорону об'єктів права інтелектуальної власності, створених автором або в приватному порядку, або визнаних службовими, тобто створені за трудовим договором. Що явно недостатньо для забезпечення права держави самостійно розпоряджатися результатами науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, зокрема військового, спеціального або подвійного призначення, що фінансуються за рахунок коштів його бюджету, і, як результат держава недоотримає прибутки від профінансованих робіт або навіть несе прямої шкоди.

У зв'язку з цим, враховуючи досвід Російської Федерації в сфері регулювання відносин, що виникають між державними замовниками і виконавцями при виконанні державних (муніципальних) контрактів, пропонуємо внести в чинне законодавство з інтелектуальної власності такі зміни і доповнення:

1) у Цивільний кодекс України додати статтю 430¹ «Права інтелектуальної власності, створені за державним замовленням»;

2) у статтю 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» внести визначення поняття «твір науки, літератури чи мистецтва, створений за державним контрактом», до статті 1 Закону України «Про охорону прав на винахід і корисну модель» та до статті 1 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» визначення понять «винахід, корисна модель, створені при виконанні робіт за державним контрактом» і «промисловий зразок, створений при виконанні робіт за державним контрактом» відповідно. А також визначення понять «державний контракт», «державний замовник» і «виконавець державного контракту»;

3) у статті 33 Закону України «Про авторське право і суміжні права» внести пункт 7, в якому буде чітко розписано процедура оформлення та передачі прав на об'єкти авторського права, створених за державним контрактом;

4) у Законі України №3687-XII «Про охорону прав на винаходи» від 15 грудня 1993 року внести ст. 10 «Право державного замовника на винахід, корисну модель, створених при виконанні робіт щодо державного чи муніципальних контрактом», де буде прописано в якому випадку державний замовник може скористатися правом на подання заявки на патент на винахід або корисну модель.

Подібне формулювання статті 10 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» можна застосувати і щодо промислових зразків внісши в Закон Укра-

їни «Про охорону прав на промислові зразки» № 3688-ХІІ від 15 грудня 1993 року статтю 9 «Право на отримання патенту на промисловий зразок, створений при виконанні робіт за державним контрактом.

На нашу думку внесення зазначених змін і доповнень до чинного законодавства про інтелектуальну власність вирішити питання про визначенні правового статусу ОІВ, створених за державним контрактом.

Список літератури: 1. Цивільний кодекс України от 16 січня 2003 року № 435-IV. 2. Закон України «Про державну таємницю» (3856-12) от 21 січня 1994 року № 3855-ХІІ. 3. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15 грудня 1993 року № 3687-ХІІ. 4. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» від 15 грудня 1993 року № 3688-ХІІ. 5. Закон України «Про авторське право та суміжні права» 23 грудня 1993 року № 3792-ХІІ, у редакції Закону України від 11 липня 2001 року № 2627-III. 6. Закон України «Про державне оборонне замовлення» від 3 березня 1999 року № 464-ХІV, у редакції Закону України 23 вересня 2010 року № 2560-VI. 7. Комментарий к Гражданскому Кодексу Российской Федерации, части четвертой (постатейный) Правовое регулирование отношений в сфере интеллектуальной собственности. С постатейными материалами та практическими разъяснениями. // автор комментариев та составитель – А.Б. Борисов – М. Книжный мир, 2007. – 288 с. 8. В.А. Бобрышев Права государства на объекты интеллектуальной собственности – статья в электронном виде «Право интеллектуальной собственности». 2008. № 1, С. 36–40. 9. Комаров В.А. Интеллектуальная собственность. Проблемы правовой защиты и использования при разработке вооружения и военной техники – статья в Сборнике материалов 11 научно-технической конференции «Создание и модернизация вооружения и военной техники в современных условиях». – Феодосия, 08-09 сентября 2011 года. – С. 270.

*Єфімов Є.О.
м. Харків, Україна*

КОНЦЕПЦІЯ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ У ВІЙСЬКОВО-ПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСУ

В умовах ринкової економіки, коли підприємства різних форм власності пропонують свої технології, вони застосовують встановлені в національному законодавстві форми для їх просування. Однією з таких форм є міжнародний технологічний трансфер. Трансфер технологій був розроблений в США і показав себе настільки ефективним, що став активно використовуватися в багатьох країнах світу. Ось одне з визначень поняття «трансфер технологій» – це взаємодія між двома або більше партнерами, де хоча б один з партнерів передає свою технологію через ноу-хау, патенти і технічне сприяння іншому партнерові, який бажає впровадити і використовувати цю технологію для конкретної мети (визначення з презентації французького національного агентства ANVAR «Трансфер технологій»).

Метою ж даної статті описати концепцію трансферу технологій у військово-промисловому комплексі щоб удосконалити його, як це визначено в указі Президента України «Про заходи щодо підвищення ефективності діяльності оборонно-промислового комплексу України» № 1245/2010 [3]. Тут, на відміну від традиційного трансферу технологій між господарюючими суб'єктами, є свої нюанси у відношенні визначення правового статусу технологій військового, спеціального і подвійного призначення (вони, як правило, в статусі секретних винаходів або ноу-хау) і специфіка просування цих технологій на зовнішній ринок.